

СІСТЭМА ВАЕННАЙ АДУКАЦЫІ У РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ

Савік С. А., кандыдат гістарычных навук, дацэнт,

Капковіч М. І., Пазняк С. А.

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

Анотацыя. Артыкул прысвечаны раскрыццю структуры сістэмы ваеннай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь на сучасным этапе.

Ключавыя словы: Рэспубліка Беларусь, дзяржава, узброеныя сілы, афіцэрскія кадры, ваенная адукацыя, ваенна-навучальныя ўстановы.

Annotation. The article is devoted to the disclosure of the structure of the military education system in the Republic of Belarus at the present stage.

Keywords: the Republic of Belarus, state, Armed Forces, officer staff, military education, military training institutions.

«Сення, думаю, нікому не трэба тлумачыць, навошта дзяржаве патрэбна моцная і ўзброеная па апошнім слове тэхнікі армія, навошта трэба развіваць уласную ваенную прамысловасць, наколькі важна ні ад каго не залежаць у гэтым пытанні. Чым больш мы хочам жыць у мірнай суверэннай дзяржаве, тым мацней мы павінны быць. Гэта аксіёма», – заявіў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнка, выступаючы са штогадовым Пасланнем да беларускага народа і Нацыянальнага сходу 31 сакавіка 2023 г. [1].

Афіцэрскі корпус не толькі касцяк арміі, але і найгалоўная апора самой дзяржавы. Найпершай і апошняй асновай дзяржаўнай бяспекі і вельмі важнымі аргументамі палітыкі былі, ёсць і будуць Узброеныя сілы, а ў іх складзе – афіцэры.

Сістэма ваеннай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь на сучасным этапе ў гра выглядзе прадстаўлена на малюнку 1.

Давузаўская падрыхтоўка грамадзян да ваеннай службы ажыццяўляецца з дапамогай навучання іх у Сувораўскім ваенным вучылішчы, 8 кадэцкіх вучылішчах, 55 цэнтрах дапрызыўнай падрыхтоўкі, правядзення вучэбных заняткаў па вучэбным прадмеце «Дапрызыўная падрыхтоўка» (у 2021 годзе – прайшло навучанне парадку 45 000 юнакоў) і факультатыўных заняткаў ваенна-патрыятычнай накіраванасці (у 2021 годзе – прайшло навучанне больш за 6 000 навучэнцаў) у агульнаадукацыйных установах, атрымання ваенна-тэхнічных і роднасных ваенна-ўліковых спецыяльнасцяў у арганізацыях і ўстановах грамадскага аб'яднання «ДТСААФ Рэспублікі Беларусь».



Малюнак 1 – Структура сістэмы ваеннай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь на сучасным этапе

Вядучым структурным элементам на этапе Давузаўскай падрыхтоўкі грамадзян да ваеннай службы, з'яўляецца сувораўскае ваеннае вучылішча, у якім прадугледжваецца вывучэнне ваеннай падрыхтоўкі, асобных навучальных прадметаў на павышаным узроўні і рэалізацыя мерапрыемстваў ідэалагічнай работы. За апошнія 5 гадоў у вучылішчы падрыхтавана 299 выпускніка, з іх 17 скончылі з залатым медалем.

Па выніках давузаўскай падрыхтоўкі маладыя людзі павышаюць свой адукацыйны ўзровень, атрымліваюць пачатковыя веды ў сферы ўзброенай абароны дзяржавы, удасканалюць духоўна-маральныя і патрыятычныя якасці і ўласцівасці асобы.

Сфарміраваныя ў юнакоў на этапе Давузаўскай падрыхтоўкі першасныя веды і навыкі, неабходных для службы ва Узброеных Сілах, пачуцця патрыятызму і вернасці Канстытуцыйнаму абавязку па абароне Рэспублікі Беларусь закладваюць аснову для падрыхтоўкі беларускага афіцэрскага корпуса.

Падрыхтоўка афіцэрскага кадраў для Узброеных Сіл ажыццяўляецца з дапамогай функцыянавання ваенных навучальных устаноў. Згодна з артыкулам 1 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб ваінскім абавязку і ваінскай службе» да ваенных навучальных устаноў адносяцца Ваенная акадэмія, а таксама шэсць ваенных факультэтаў і адзін ваенны інстытут ва ўстановах вышэйшай адукацыі Рэспублікі: ВФ БДУ, ВТФ БНТУ, ВФ БДУІР, ВМІ БДМУ, ВФ БДАА, ВФ ГрДУ, ВТФ БелДУТ [2].

Акрамя таго, для падрыхтоўкі і назапашвання людскога мабілізацыйнага рэсурсу ў сістэме ваеннай адукацыі Рэспублікі Беларусь функцыянуюць сем ваенных кафедраў: ВК БГАС, ВК БДТУ, ВК БрДТУ, ВК ВДУ, ВК ВГМУ, ВК ГГМУ, ВК ГрГМУ.

Ваенная акадэмія з'яўляецца навукова-метадычным цэнтрам Рэспублікі Беларусь па профілі адукацыі «Службы бяспекі» напрамкі адукацыі «Ваенная справа» [3].

Менавіта ў ім сканцэнтраваны вядучыя ў ваеннай справе спецыялісты, ключавыя ваенна-навуковыя школы і навуковыя работнікі вышэйшай кваліфікацыі. На яго базе функцыянуе ВМА па ваеннай адукацыі. У Ваеннай акадэміі ажыццяўляецца падрыхтоўка афіцэраў больш чым па 60 спецыяльнасцях, спецыялізацыях і напрамках спецыяльнасцяў.

На ваенных факультэтах ва ўстановах вышэйшай адукацыі ажыццяўляецца падрыхтоўка афіцэрскага кадраў больш чым па 20 спецыяльнасцях, спецыялізацыях і напрамках спецыяльнасцяў.

Інтэграванне падрыхтоўкі афіцэрскага кадраў у сістэму навучання ва ўстановах вышэйшай адукацыі дазволіла эфектыўна выкарыстоўваць іх навуковы патэнцыял, матэрыяльна-тэхнічную базу для падрыхтоўкі ваенных спецыялістаў, знізіць шматпрофільнасць Ваеннай акадэміі і перавесці ў зноў створаныя ваенныя факультэты частку спецыяльнасцяў, па якіх ажыццяўлялася падрыхтоўка беларускіх вайскоўцаў у ваенных навучальных установах замежных дзяржаў.

Акрамя таго, аб'яднанне ў адной навучальнай установе роднасных спецыяльнасцяў па падрыхтоўцы грамадзянскіх і ваенных спецыялістаў дазволіла паменшыць эканамічныя выдаткі на падрыхтоўку афіцэрскага кадраў.

У нязначнай колькасці ваенныя спецыялісты для Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь рыхтуюцца ў АМВД і УГЗ МНС.

У рамках пагаднення аб падрыхтоўцы ваенных кадраў для дзяржаў-членаў Арганізацыі Дагавора аб калектыўнай бяспецы, ратыфікаванага Зако-

нам Рэспублікі Беларусь ад 28 снежня 2005 г., падрыхтоўка афіцэрскіх кадраў таксама ажыццяўляецца ў 16 ваенных адукацыйных арганізацыях Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі [4].

Навучанне ваенных спецыялістаў у гэтых ваенных адукацыйных арганізацыях праводзіцца па спецыяльнасцях, арганізацыя падрыхтоўкі па якіх у Рэспубліцы Беларусь эканамічна немэтазгодная, а таксама ў мэтах абмену вопытам і рэалізацыі сумесных мерапрыемстваў па забеспячэнні функцыянавання рэгіянальнай групоўкі войскаў (Сіл) Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі, сумесных дзеянняў краін АДКБ.

Сістэма ваенных навучальных устаноў дазваляе ажыццяўляць двухступеністую падрыхтоўку ваенных спецыялістаў.

На першай ступені вышэйшай ваенна-прафесійнай адукацыі рэалізуецца падрыхтоўка афіцэраў тактычнага ўзроўню з вышэйшай ваенна-спецыяльнай адукацыяй – на адпаведных профілі навучання факультэтах Ваеннай акадэміі і ваенных факультэтах ва ўстановах вышэйшай адукацыі.

На другой ступені вышэйшай ваенна-прафесійнай адукацыі ажыццяўляецца падрыхтоўка ваенных спецыялістаў у практыка-арыентаванай і навукова-арыентаваных магістратурах Ваеннай акадэміі.

У практыка-арыентаванай магістратуры на факультэце Генеральнага штаба Узброеных Сіл Ваеннай акадэміі вядзецца падрыхтоўка афіцэраў апэратыўна-тактычнага ўзроўню з прысваеннем ступені магістра кіравання і апэратыўна-стратэгічнага ўзроўню з прысваеннем ступені магістра дзяржаўнага і ваеннага кіравання.

Вучоба ў навукова-арыентаванай магістратуры арыентавана на падрыхтоўку да навучання ў ад'юнктуры і суісканне вучонай ступені кандыдата навук.

Паслявузаўская адукацыя накіравана на падрыхтоўку навуковых работнікаў вышэйшай кваліфікацыі, атрыманне новых ведаў аб сродках ўзброенай барацьбы, формах і спосабах вядзення ваенных дзеянняў і ажыццяўляецца на двух прыступках – у ад'юнктуры і дактарантуры.

У рамках сістэмы падрыхтоўкі афіцэрскіх кадраў у Рэспубліцы Беларусь Паслявузаўская адукацыя рэалізуецца ў ад'юнктуры і дактарантуры Ваеннай акадэміі, ад'юнктурах дзяржаўнай установы «Навукова-даследчы інстытут Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь» і ВМІ БДМУ.

Па навуковых спецыяльнасцях, па якіх ва Узброеных Сілах Рэспублікі Беларусь падрыхтоўка навукова-педагагічных работнікаў не вядзецца, але ў іх маецца патрэба, падрыхтоўка асоб афіцэрскага складу праводзіцца ў дактарантурах і аспірантурах (ад'юнктурах) устаноў адукацыі Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі.

Дадатковая адукацыя ў сістэме падрыхтоўкі афіцэрскіх кадраў у Рэспубліцы Беларусь накіравана на паглыбленне прафесійнай кампетэнтнасці афіцэрскага складу і рашэнне задач кадравага забеспячэння. Яно рэалізуецца на ўсіх узроўнях ваенна-прафесійнай адукацыі з дапамогай павышэння кваліфікацыі афіцэрскіх кадраў тактычнага, апэратыўна-тактычнага, апэратыўна-стратэгічнага узроўняў, а таксама службовых асоб дзяржаўных орга-

наў і іншых арганізацый у галіне ваеннай бяспекі дзяржавы ў ходзе правядзення адпаведна афіцэрскіх, акадэмічных і вышэйшых акадэмічных курсаў у Ваеннай акадэміі.

Акрамя таго, павышэнне кваліфікацыі афіцэрскага складу ажыццяўляецца непасрэдна пры праходжанні ваеннай службы ў ходзе збораў (аператыўных, аператыўна-тактычных, камандзірскіх, метадычных, па спецыяльнасці), заняткаў (навучальных, інструктарскіх-метадычных, паказных), самастойнай падрыхтоўкі, пры практычным выкананні абавязкаў ваеннай службы.

Такім чынам, у Рэспубліцы Беларусь створана інтэграваная ў нацыянальную сістэму адукацыі, бесперапынная, шматузроўневая і шматступенная сістэма ваеннай адукацыі, якая дазваляе ажыццяўляць падрыхтоўку афіцэрскага складу па ўсім спектры спецыяльнасцяў (ваенна-уліковых спецыяльнасцяў) ад тактычнага да стратэгічнага ўзроўню кіравання, як кадравых афіцэраў, так і афіцэраў запасу.

Літаратура

1. Послание Президента, Президент Республики Беларусь / Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2023. – Режим доступа: <https://pravo.by/novosti/obshchestvenno-politicheskie-i-v-oblasti-rava/2023/mart/73740/>. – Дата доступа: 3.04.2023.

2. О воинской обязанности и воинской службе [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь от 5 нояб. 1992 г. № 1914-ХІІ : в ред. Закона Респ. Беларусь от 17.07.2018 № 126-З // Конкультант Плюс. Беларусь / ООО «ЮрСпектр», Нац. Центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

3. Инструкция о порядке организации работы военного учебного заведения [Электронный ресурс] : утв. Постановлением М-ва обороны Респ. Беларусь, М-ва образования Респ. Беларусь, 5 марта 2008 г., № 20/20 : в ред. Постановления М-ва обороны Респ. Беларусь, М-ва образования Респ. Беларусь от 31.05.2011 № 23/23 // Конкультант Плюс. Беларусь / ООО «ЮрСпектр», Нац. Центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

4. Соглашение о подготовке военных кадров для государств – членов Организации Договора о коллективной безопасности / Соглашение государств – членов Организации Договора о коллективной безопасности – от 23 июня 2005 г. [Электронный ресурс]: [Spravka-Jurist.com](http://spravka-jurist.com). Юридическая консультация. – 2010. – Режим доступа: http://spravka-jurist.com/base/part-wx/tx_cszudu.htm. – Дата доступа: 4.04.2023.